

חנוכה חג הנסים? או חג הגבורות?

"אם כל המועדים יהיו בטלים, חנוכה ופורים לא נבטלים" (מדרש משלי ט').

מפני מה חג החנוכה כל כך חשוב שלא יבטל לעולם, שנקבע לדורות ע"י החשמונאים?

במקורות במסכת שבת דף כ"א ע"ב נאמר: "מאי חנוכה?" (כלומר על איזה נס קבעום)

על/קל/קל/קל/קל/קל "דחנו רבנן בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמיניה (שמונה) דלא למספד בהון

ודלא להתענות בהון." על כך משיבים: "כשנכנסו יונים להיכל טשמאו כל השמנים וכשגברה

מלכות בית חשמונאי ונצחו, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מחנח בחותמו של

כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה נס והדליקו ממנו 8 ימים, לשנה אחרת

קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה".

משמעות החג כפי שמובא במקורות רק נס פך השמן שדלק 8 ימים חרף שהיה בו שמן שהור רק

ליום אחד. ואין אף מלה על הגבורות והנפלאות כפי שמחפלים בימי החנוכה את"על הנסים

ועל הפרקן ועל הגבורות ועל החשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל המלחמות שעשית

לאבוחינו בימים ההם בזמן הזה"

ושם בתפלה נאמר עוד: "בימי מתחיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, כעשעמדה מלכות

יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעירם מחוקי רצונך, וכו" וכו" רבת את ריבם

דנח את דינט נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד

טהורים ורשעים ביד צדיקים וכו" וכו" ורק בסוף נאמר בתפלה: "ואחר כך באו בניך לדביר

ביתך ופינו את היכלך, וטהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו שמונת ימי

חנוכה אלו, להודות ולהלל לשמך הגדול"

בתפלה החג על הגבורות והמלחמות ולאחר מכן באו להודות ע"י הדלקת הנרות ואף מלה על

פך השמן של יום אחד שדלק 8 ימים....

כנראה התפלה חוברה עקב המקורות בספר"החשמונאים" או "המקבים" בספר "חשמונאים"

א" פרק ד' דף 9-8 נאמר: "וידבר יהודה ואחיו אל העם לאמר: הן האויב נגף לפנינו

ועתה עלה נעלה וטהרנו את המקדש השם: ויקהלו כל אנשי הצבא ויעלו יחדיו על הר ציון:

ויהי כראותם את המקדש כי שמם ואת המזבח כי חלל והדלותות שרופות באש והלשכות נהרסות

ועשב השדה צמח בכלגבולו מסביב: ויקרעו את בגדיהם ויזרקו עפר על ראשם ויתאבלו מאוד:

וכו" ויהי ביום החמישי ועשרים לחודש התשיעי הוא כסלו בשנת שמונה וארבעים ומאה,

וישכימו בבקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט: ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמא

אותו הגוים ויהללו לשם בשירים ובכנורות בחלילים /אמא/אמא/אמא/ ובמצלצלים: ויפלו על

פניהם וישתחוו לשם על אשר נתן להם עוז ותשועה: ויחוו את חנכות המזבח שמונת ימים

ויעלו עולות ותודות בשמחת לבבם: וכו' וכו' ויצו יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנכת המזבח ביום החמשה ועשרים לחודש כסלו שמונת ימים מדי שנה בשנה בהלל ובתוקה לשם: "

ב"חשמונאים ב' פרק א' דף 23 אאאא/אאא/אא מסופר על מכתב ששלחו יהודי ארץ ישראל ליהודי מצרים היה זה בשנת 124 לפני הספירה הנוצרית והן מבקשים מהם לחוג את חנה חנוכה שם נאמר: " היהודים אשר בירושלים, ובארץ יהודה, לאחיהם היהודים במצרים שלום וישע רב.

השם אלקים יברך אתכם ויזכור לכם את בריתו אע"פ את אברהם ואת יצחק ואת יעקב, ויתן לכם לב שלם ליראה אותו ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: יפתח השם ללבבכם להגות בתורתו ולשמור מצותיו ויתן לכם ברכה ושלום: לו ישמע השם את תפלתכם וירחם עליכם מכל צרה יפלט נפשכם: זאת תפלתנו בעדכם כל הימים: בשנת אאאא/אאא/אאא תשע וששים שנה ומאה, עת מלוך מלך דימיטריוס כתבנו לכם את כל הצרות אשר עברו על נפשנו בבגוד ישוע ועדתו בארץ הקדושה ויפשעו במלכות יהודה: ויציתו את שער החצר באש וישפכו דם נקי בארץ: ונתפול אל אלקים אלקינו ויקשב לקולנו ונקרב לו קרבן וסולת למנחה ונעלה נרות ונתנה את לחם הפנים על שלחן השם: ושאלנו מכם לחוג עמנו את חנוכת המזבח בירח כסלו:

ויהי בשנת מאהוששונים ושמונה וישובו ויכתבו להם את הדברים האלה: אנשי יהודה וירושלים והזקנים לאריסטובלוס אמן המלך תלמי ממטה הכהנים המשוחים וליהודים אשר במצרים שלום וישע: אאאא/אאא ועתה כי יש את נפשנו לחוג את יום חנוכת המזבח בעשרים וחמש לחודש כסלו לא חדלנו מהודיע אחכם לחוג אותו עמנו: וחגותם אותו כימי חג הסוכות וכיום אשר מצא בו אאאא/אאא נחמיה את האש הקודש בששבו לבנות את המקדש ואת המזבח ויקרו עליו עולות וזבחים לאלקים.

בספר " המקבים " שם גם הספור דומה לזה של ספר "החמונאים" מסופר כי אאאא/אאא בחג החנוכה דאז בנו את הרציון מסביב חומה גבהה ומגדלים חזקים, כל יבואו הגויים וירמסום כאשר עשו בראשונה, ושמו שם חיל הזק לשמרו ובצרו את בית צור להיות לעם מבצר בפני אדום.

גם יוסיפון (יוסיפוס פלוויוס) בספרו אינו מזכיר את פך השמן שם נאמר: "ויהודה בן מתתיהו הכהן הגדול וכל עדת החסידים אשר היו עמו, באו אל ירושלים ויהרסו את כל המזבחות אשר בנו העמים, ויטהרו את הבית מגילולי הגויים, ויבנו מזבח חדש, ויו בשר זבח עליו, ויערכו עצים, ואש קדושה לא מצאו, ויצעקו אל השם, ויקראו אליו, ותצא אש מן האבנים אשר על המזבח, ויערכו עצים עליה ויקטרו את זבחם. ויהי האש על המזבח עד הגולה השלישית. ויעשו חנוכת המזבח בחדש כסלו בחמשה ועשרים בו, וישימו את לחם

לכל חג יש ריח, טעם וצבע מיוחדים לו, כרי חנוכה כהרי סוכות, ואין ראש השנה דומה

לפסח. החגים מגוונים את החיים ומעשירים אותם. הם מחזקים את הרגש הדתי ואת הקשר החי והחזק שלנו עם העבר המפואר.

ישנם חגים הנזכרים בתורה ובנביאים והם: שלוש רגלים, ראש חודש ניסן ויום הכיפורים, בהם אסורים במלאכה, ויש חגים לזכר מאורעות שקרו בתקופות מאוחרות והם: חנוכה, ופורים.

אהל פורים זכה למגילה מיוחדת. מה שאין חנוכה שקרה אחרי התנ"ך. ספר המקבים או המקביים

וספר החשמונאים אבדו במקורם העברי, תרגומים מיוונית ללשון הקודש נעשה לפני זמן לא

רב.

בתלמוד נזכר חג החנוכה במסכתות אחדות, מודגש בו הנס לל פך השמן, וגברות החשמונאים

ונצחונם על היוונים נאמרו בקיצור. מפני שהחשמונאים האחרונים לא היו אדיקים כמו

מתיהו ובניו. הם נלחמו איש ברעהו ובאחיו ונעזרו ברומאים כדי לנצח ולל דכא את אחיו.

מה שגרם לבאטול שלטונם בארץ ובעם ושליטת הרומאים במקומם בארץ.

העם שטר על החג לפרטיו בכל הארצות ובכל האקופות. בכל ארץ לפי מנהגיה, גם בסכנת

נפשות כמו בגישאות קיימו היהודים את החגץ